
عوامل ترویج سبک زندگی غربی و راه‌های مقابله با آن از منظر قرآن وحدیث

دکتر محمدنبی احمدی^۱ (نویسنده مسؤول) - نوراله خانی پور^۲

چکیده

سبک زندگی، شیوه زندگی یا سبک زیستن است که منعکس‌کننده گرایش‌ها و ارزش‌های یک فرد یا گروه می‌باشد. سبک زندگی را می‌توان مجموعه‌ای از: باورها، ارزش‌ها، شیوه‌های رفتار، حالت‌ها، سلیقه‌ها، و عملکردها دانست که فرد آن‌ها را به کار می‌گیرد. زمانی سخن از سبک زندگی به میان می‌آید که میان گذشته، حال و آینده یکپارچگی باشد؛ زیرا باید سبک باشد و نه رفتاری منفرد. سبک زندگی از آن جهت اهمیت می‌یابد که می‌تواند به طور مستقیم بر سلامت جسمی، روحی، اخلاقی، فردی و اجتماعی افراد و جامعه تأثیر بگذارد و پیامدهای مثبت و منفی برای آن‌ها داشته باشد. نفوذ فرهنگ و سبک زندگی غربی در کشور ما به دو صورت اتفاق افتاده است. یک روش به صورت رسمی و قانونی از طریق دولت مردان و کارگزاران دولتی و دیگری به صورت غیر رسمی که پیامد انتخاب‌های مردم در میان محدودیت‌های ساختاری و بازتاب مهم موقعیت‌های اجتماعی آن‌ها است. سبک زندگی

..۱ دانشیارگروه عربی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، Mn.ahmadi217@yahoo.com

..۲ دانشجوی کارشناسی ارشد، علوم قرآنی و حدیث، کرمانشاه، khanipournoor1354@gmail.com

غربی ویژگی‌ها و نمودهای خاص خود را دارد که معمولاً با سنت‌گریزی، دین‌گریزی، طلب لذت آنی همراه است و روابط جنسی نامشروع، ورزش و رسانه جلوه‌گاه‌های مهم آن هستند. کشف حجاب می‌تواند به عنوان منشاء اصلی بسیاری از مفاسد اخلاقی در جامعه اسلامی باشد. سبک زندگی یکی از موضوعات مطرح شده در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی می‌باشد که مقام معظم رهبری به تلاش غرب در ترویج سبک زندگی غربی در ایران تأکید نموده است. این مقاله بر آن است تا با روش توصیفی - تحلیلی به بررسی عوامل ترویج سبک زندگی غربی و راه‌های مقابله با آن از منظر قرآن و حدیث بپردازد. لذا ضمن بیان شیوه‌های تغییر سبک زندگی به راه‌کارهای مقابله با نفوذ غرب در کشورمان با استفاده از آیات و روایات از جمله اعتقاد به توحید، تمسک به قرآن، اعتقاد به معاد و سرای پس از مرگ، زندگی اعتدالی، فراگیری فرهنگ و سواد رسانه‌ای توسط مردم و خانواده‌ها پرداخته‌ایم.

واژگان کلیدی: قرآن، حدیث، سبک زندگی، فرهنگ، غربی، ترویج

مقدمه

هنگامی که بحث از سبک زندگی^۱ می‌شود، آنچه مورد بررسی قرار می‌گیرد سبک «زیستن» و «زندگی» است. در طول زمان و در جوامع گوناگون، زندگی افراد بشر براساس مجموعه‌ای از قوانین و مناسبات مشخص، نظم و نسق یافته است. از آنجا که آیین اسلام، آیین جامع و کاملی است؛ انسان را کامل‌تر و جامع‌تر مورد ارزیابی قرار می‌دهد و زندگی را با پشتوانه امور اعتقادی و بینش‌ها ارزشیابی می‌کند. حتی رفتارهایی مانند نماز، اگر از پشتوانه اعتقاد به خدا و معاد برخوردار نباشند رفتار خوبی محسوب نمی‌شوند. بر اساس سبک زندگی دینی، اگر دنیا ارزشی داشته باشد؛ از آن جهت است که می‌تواند ابزاری برای نیل به سعادت اخروی و زندگی واقعی باشد. وگرنه دنیا به سبب زوال‌پذیری و توأم بودن آن با سختی‌ها و... ارزش واقعی ندارد و جز بازیچه‌ای موقتی برای کسانی که از خدا غافل شده‌اند نیست. در قرآن، از سبک زندگی ویژه برای انسانها با عنوان «حیات طیبه» یاد شده است. (مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَ هُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَ لَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ) (نحل ۹۷/۱۶) «هرکس از مرد یا زن، [کار] شایسته‌ای انجام دهد، در حالی که او مؤمن است، پس قطعاً او را به زندگانی پاکیزه‌ای زنده می‌داریم و حتماً مزدشان را بر طبق بهترین چیزی که همواره انجام می‌دادند، به آنان پاداش خواهیم داد.»

قرآن در آیه فوق به بندگان وعده قطعی می‌دهد که در صورت رعایت حریم الهی در مقام عمل، در دنیا برای آن‌ها «حیات طیبه» رقم بزند و رستگاری اخروی آن‌ها را نیز تأمین نماید. در این زمینه تضاد جدی بین فرهنگ غرب و فرهنگ خودی وجود دارد. کشورهای غربی و دشمنان ایران و اسلام می‌کوشند تا با ترویج سطح زندگی غربی، کشورمان را متحمل زیان‌های جبران‌ناپذیری بکنند. سبک زندگی در انقلاب اسلامی به اندازه‌ای مهم جلوه نموده که در بیانیه گام دوم انقلاب رهبری نیز مد نظر قرار گرفته است. بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی را می‌توان مانیفست انقلاب اسلامی در آستانه ورود به دهه پنجم انقلاب دانست که تمسک

به آن می‌تواند چراغ راه آینده کشور باشد.

مقام معظم رهبری که سردمدار احیاء سبک زندگی اسلامی در سال‌های اخیر به شمار می‌آیند نیز سبک زندگی را در یک کلام «رفتار اجتماعی و شیوه زیستن» تعریف نموده‌اند. (جعفرزاده، ۱۳۹۳، ص ۱۰۹). به گفته رهبری فرهنگ غربی، فرهنگ مهاجم است و هویت ملت‌ها را از بین می‌برد. همه ما موظف به حراست از کشورمان با همه وجود می‌باشیم. در این نوشتار سعی بر آن است تا به شرح و توضیح بیانیه گام دوم انقلاب در مورد ترویج سبک زندگی غربی که باعث زیان‌های اخلاقی، اقتصادی، دینی و سیاسی در کشورمان شده و عواملی که مانع رواج این امور در جامعه می‌گردند را مورد بررسی قرار دهیم.

پیشینه پژوهش

پژوهش‌های متعددی در ارتباط با موضوع سبک زندگی انجام شده است که ذیلاً به چند مورد آن اشاره می‌شود: «دین و سبک زندگی» نوشته مهدوی کنی (۱۳۸۷) در این کتاب که مشتمل بر دو بخش و شش فصل می‌باشد به رابطه آموزه‌های دینی و سبک زندگی پرداخته شده و مؤلف اثر کوشیده است تا ضمن بررسی نظری دین و تعالیم و معارف آن درباره سبک زندگی به بررسی نظریه‌های مختلف موجود در باب سبک زندگی در غرب امروز و جایگاه دینی در آن‌ها بپردازد. «سبک زندگی بر اساس آموزه‌های اسلامی (با رویکرد رسانه)» نوشته حمید فاضل قانع (۱۳۹۲) این کتاب مشتمل بر شش فصل می‌باشد که نویسنده به موضوع ابزارهای دیداری، شنیداری و ظرفیت‌های گسترده زیبایی‌شناختی و هنری برای ترویج و تثبیت سبک زندگی اسلامی پرداخته است. «مقاله سبک زندگی خانوادگی در قرآن و سنت پیشوایان معصوم علیهم‌السلام» نوشته عنایت‌الله شریفی، مهرعلی لطفی (۱۳۹۲) در این مقاله که مشتمل بر بیست صفحه می‌باشد نویسندگان به نقش اساسی باورها و اعتقادات دینی در خانواده از منظر قرآن و روایات پرداخته‌اند. «سبک زندگی اسلامی و ابزار سنجش آن» نوشته محمد کاویانی (۱۳۹۴) مؤلف کتاب با استفاده از آیات قرآن، احادیث و روایات معتبر مطالب کامل و جامعی درباره تربیت کودک قبل از تولد، توجه به نیازهای ماه‌های اولیه،

نگرش‌های حاکم بر خانواده، نقش جنسی از دیدگاه اسلام و وضعیت اقتصادی - اجتماعی نوشته است. «سبک زندگی به روایت انقلاب اسلامی» نوشته محمد صادق کوشکی (۱۳۹۵) این کتاب شامل هشت بخش می‌باشد که نویسنده به بیان دو الگوی موفق در قالب سبک زندگی جهادی پرداخته، و این دو مصداق یکی مربوط می‌شود به سبک زندگی در سال‌های دفاع مقدس و دیگری سبک زندگی که در ارتباط با حرکت‌های جهادی بعدی می‌باشد. اما طبق بررسی‌های به عمل آمده تا کنون مقاله‌ای با عنوان عوامل ترویج سبک زندگی غربی و راه‌های مقابله با آن از منظر قرآن و حدیث نوشته نشده است.

۱. مفهوم سبک زندگی

مقام معظم رهبری: «یکی از ابعاد پیشرفت با مفهوم اسلامی عبارت است از سبک زندگی کردن، رفتار اجتماعی، شیوه‌ی زیستن. این یک بعد مهم است؛ این موضوع را می‌خواهیم امروز یک قدری بحث کنیم. ما اگر از منظر معنویت نگاه کنیم - که هدف انسان، رستگاری و فلاح و نجات است - باید به سبک زندگی اهمیت دهیم؛ اگر به معنویت و رستگاری معنوی اعتقادی هم نداشته باشیم، برای زندگی راحت، زندگی برخوردار از امنیت روانی و اخلاقی، باز پرداختن به سبک زندگی مهم است. مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَ مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْثَى وَ هُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ (غافره ۴/۴۰) هر کس کار بدی انجام دهد، جز به همان مقدار کیفر داده نمی‌شود و هر کس از مرد یا زن که مؤمن باشد و کار شایسته‌ای انجام دهد، پس اینانند که داخل بهشت می‌شوند و در آن جایی حساب روزی داده می‌شوند. بنابراین مسئله، مسئله‌ی اساسی و مهمی است. در بخش ابزاری، علی‌رغم فشارها و تهدیدها و تحریم‌ها و این چیزها، پیشرفت کشور خوب بوده است. اما بخش حقیقی، آن چیزهایی است که متن زندگی ما را تشکیل می‌دهد؛ که همان سبک زندگی است که عرض کردیم. این، بخش حقیقی و اصلی تمدن است؛ مثل مسئله‌ی خانواده، سبک ازدواج، نوع مسکن، نوع لباس، الگوی مصرف، نوع خوراک، نوع آشپزی، تفریحات، مسئله‌ی خط، مسئله‌ی زبان، مسئله‌ی کسب و کار، رفتار ما در محل کار،

رفتار ما در دانشگاه، رفتار ما در مدرسه، رفتار ما در فعالیت سیاسی، رفتار ما در ورزش، رفتار ما در رسانه‌ای که در اختیار ماست، رفتار ما با پدر و مادر، رفتار ما با همسر، رفتار ما با فرزند، رفتار ما با رئیس، رفتار ما با مرنوس، رفتار ما با پلیس، رفتار ما با مأموردولت، سفرهای ما، نظافت و طهارت ما، رفتار ما با دوست، رفتار ما با دشمن، رفتار ما با بیگانه، اینها بخش‌های اصلی تمدن است، که متن زندگی انسان است.» (امام خامنه‌ای، بیانات در جمع جوانان استان خراسان شمالی، ۱۳۹۱/۷/۲۳، <https://khl.ink/f/45639>).

امروزه سبک و شیوه زندگی در دوران جهانی شدن مصرف، از جمله مهمترین مسائل در علوم اجتماعی و مطالعات فرهنگی است؛ اما غلبه و شیوه و سبک زندگی مصرفی کنونی صرفاً یک مسئله قابل بحث و تحقیق در مراکز علمی-فرهنگی نیست؛ بلکه خطر بزرگی برای آینده فرهنگ‌ها و سست شدن بنیاد انسانیت و سرایت آشوب در همه چیز و همه جا و حتی در شیوه زندگی گسترش یافته کنونی است. یعنی وقتی شیوه زندگی را بدون باطن و هسته آن در نظر آوریم در حقیقت یک مسئله خطیر انقلاب اسلامی را که با بعضی دستورات عمل‌های ساده می‌توان از گسترش سبک زندگی غربی و جهانی جلوگیری کرد فراموش نموده‌ایم. اما اگر هم بگوییم بسیار خوب آن را هم می‌پذیریم و در کنار آن سبک و شیوه دیگری وضع می‌کنیم دچار پندار اشتباه شده‌ایم. این پندار کمتر از شیوه مصرفی خطرناک کنونی نیست و شاید خطرناک تر هم باشد. زیرا ممکن است گمان کنیم که مشکل با بعضی تغییرات جزئی در شیوه زندگی شخص حل شده و خطر حرص مصرفی، دیگر وجود ندارد.

از منظری که سبک زندگی و بررسی ابعاد و وجوه آن، حوزه بسیار تخصصی و حرفه‌ای در مطالعات فرهنگی به خود اختصاص می‌دهد، مقوله بسیار تعیین کننده و محوری در مطالعات و بررسی‌های کلان استراتژیک و طراحی چشم اندازهای یک فرهنگ نیز می‌باشد. امروزه، باید سلیقه‌های گوناگون افراد را کشف و پیش‌بینی کنیم. جامعه غربی به این مهم اهتمام ویژه دارد و پس از وقوع هر نوع الگو و سلیقه‌ای آن را حدس می‌زند و پیش‌بینی می‌کند.

کند و در قالب بازی و نرم افزار و اثاثیه منزل و حتی شگردهای سینمایی و رفتارهای ویژه تئاتر و جز اینها در اختیار مردم قرار می‌دهد. از این گذشته، ممکن است که ما هم آنها را درون حوزه خود ناخودآگاه بپذیریم و در مقام گزینه‌ای که تا به حال نبوده و به تازگی ابداع شده است و معنای آن روشن نیست ترویج کنیم. در هر حال، عرضه الگوی مناسب در حوزه برنامه‌ریزی دین اهمیت بسزایی دارد. رویکرد ویژه به سلیقه‌ها و ذائقه‌های مختلف و بررسی الگوهای مناسب و کلیات و ارزشها برای نسل امروزی ضروری است و باید آنها را مطابق دین و خواسته‌های امروزی تبیین کرد. انسان باید تعیین هدف کند و اساس زندگی را با هدفی ترسیم کند که هم فرآیند شکل‌گیری سبک زندگی به فرد ارائه شود و هم با فطرت انسانی سازگار باشد. اینها، همه و همه، ویژگیهایی است که به هنگام رجوع به متون دینی و یافته‌های بزرگان دین برای ارائه سبک زندگی الزام می‌نماید.

از این روست که رهبر انقلاب اسلامی در بحث سبک زندگی به مصادیق و سؤالات دقیق و جزئی و عینی و ریز شده روی آورده‌اند. باید نیک نگریست که امروزه چه عاملی سبب مهم شدن سبک زندگی در دیدگاه مردم شده است و بخش عمده درآمد خود را به آن اختصاص می‌دهند. در این میان، مسأله جبر و اختیار هم البته بی‌تأثیر نبوده است. برخی به پاره‌ای از امور اجتماعی و ساختارهای آن تن می‌دهند و از پاره‌ای از آنها می‌گریزند. اما همواره این دغدغه بوده و خواهد بود. عادات و سبک زندگی مردم امر مهمی است و امروز اندیشمندان غربی هم از شیوه زندگی غربی دفاع نمی‌کنند و آراستگی به فضائل انسانی و زندگی پرهیزکارانه نیز در نظر همه کس شرط کمال و صورتی از آن است. پس یکی از مشکلات ما مقایسه و انتخاب میان دو صورت و شیوه زندگی نیست، بلکه در شرایط امکان تحقق آنها است.

۲- ترویج سبک زندگی غربی در کشور

۱.۲ تغییر سبک زندگی به صورت رسمی و قانونی و از طریق دولت و کارگزاران دولتی
۱.۲-۱ «همفری» کارشناس و جاسوس معروف انگلستان که مأمور اعزامی وزارت مستعمرات

انگلیس به کشورهای اسلامی بوده، از بی‌حجابی و برداشتن حجاب زنان و رواج بی‌بندوباری به عنوان یکی از مؤثرترین روشها در مبارزه با استقلال ملت‌های مسلمان یاد کرده است. (صلاح، بی‌تا، ص ۷۳). کشف حجاب در ایران نیز پدیده خودجوش داخلی نبود و محرک‌های خارجی داشت. این پدیده ناشی از تأثیر فرهنگ و آداب و رسوم غربی تحت عنوان «تجدد خواهی» در میان ایرانیان، به ویژه کسانی است که افکار و زندگی غربی را تجربه کرده‌اند. در این بین اراده دولت مردان نقش مکمل داشته و اشاعه آن تأثیر بسزایی داشته است. (فصلنامه تخصصی تاریخ معاصر ایران، ۱۳۷۶، ص ۷۴).

مقام معظم رهبری: «آنها به وسیله عوامل خودشان، با گماشتن رضاخان پهلوی و تقویت او و گذاشتن روشنفکران وابسته به غرب در کنار او فرهنگ خودشان را بر ما تحمیل کردند. بعضی از وزرا و نخبگان سیاسی دستگاه پهلوی که جنبه فرهنگی داشتند، اینها عامل غرب بودند برای دگرگون کردن فرهنگ کشورمان؛ و هر چه توانستند، کردند؛ یک مقوله‌اش مسئله ی کشف حجاب بود، یک مقوله‌اش فشار بر روحانیون و زدودن حضور روحانیون از کشور بود؛ و مقولات فراوان دیگری که در دوران رضاخان پهلوی دنبال می‌شد.» (حسینی خامنه‌ای، سخنرانی در جمع جوانان بجنوردی، ۱۳۹۱). (أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَ بَنَاتِكَ وَ نِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَ كَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا) (احزاب ۵۹/۳۳) ای پیامبر! به همسران و دخترانت و زنان مؤمنان بگو: روسری‌های بلند بر خود بیفکنند، این (عمل) مناسب‌تر است، تا (به عقّت و پاکدامنی) شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند، و خداوند آمرزنده مهربان است.

بر اساس شواهد تاریخی اولین نشانه‌های کشف حجاب از دربار ناصرالدین شاه قاجار آغاز شد. مسافرت‌های شاه به اروپا و مشاهدات وی از وضعیت پوشش زنان اروپائی در انتقال فرهنگ آن دیار به کشور و در ابتدا به دربار و دارالخلافه تأثیر به‌سزایی داشت. اولین اقدام قانونی و رسمی در تغییر سبک زندگی در ایران به واقعه کشف حجاب رضاخانی برمی‌گردد. رضا شاه پس از تنها سفر خارجی‌اش به ترکیه در ۱۲ خردادماه ۱۳۱۳ تحت تأثیر اقدامات

تندروانه آتاتورک قرار گرفت. از این رو بخش نامه کشف حجاب جهت تصویب در تاریخ ۲۷ آذرماه ۱۳۱۴ از طرف رئیس‌الوزرا به دربار فرستاده شد تا در آغاز دی ماه فرمان اجرای رسمی قانون کشف حجاب به تمام ولایات ایران ارسال گردد. رضا شاه در ۱۷ دی سال ۱۳۱۴ طی جشن فارغ‌التحصیلی دختران بی حجاب در دانشسرای مقدماتی رسماً بر کشف حجاب تأکید کرد.

این نخستین بار بود که خانواده شاه بدون حجاب و روینده در مجمعی عمومی ظاهر می شدند. به دنبال این اقدام، زنان و دختران ایرانی از استفاده چادر، روینده و روسری منع شدند. این قانون اوج سیاست‌های رضاخان در زمینه تغییر لباس بود که از سال ۱۳۰۷ آغاز شده بود. این قانون در مرحله اجرا با مقاومت‌های خونینی روبرو شد و قیام در مسجد گوهرشاد در تیر ماه ۱۳۱۴ از نمونه‌های آن است. آیت‌الله قمی، آیت‌الله شیخ عبدالکریم حائری، آیت‌الله سید یونس اردبیلی و... از جمله مراجع و علمای سرشناس بودند که نسبت به اقدامات رضاخان در ترویج بی‌حجابی شدیداً اعتراض کردند. استفاده از مراکز تعلیم و تربیت و ایجاد مدارس آموزشی به سبک اروپا از دیگر عوامل زمینه‌ساز کشف حجاب در ایران عصر رضاخان بود. گرچه سابقه ایجاد این مدارس نیز به دوره ناصرالدین شاه باز می‌گشت، اما رضاخان در آستانه اعلام کشف حجاب، مشوق توسعه این مدارس بود. (فصلنامه مطالعات تاریخی، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی، ج ۳، ص ۲۲۰).

کشف حجاب بسیاری از مفاسد اخلاقی در جامعه را در پی داشت و خشم بسیاری از مردم به ویژه قشر مذهبیون را برانگیخت. بسیاری از زنان مؤمنه، برای حفظ حجاب از منازل خارج نمی‌شدند و خود را در خانه حبس می‌کردند. بسیاری نیز تلاش می‌کردند تا حجاب خود را در کوچه و خیابان، به دور از چشم مأمورین، حفظ کنند.

خداوند متعال می‌فرماید: (إِنَّ اللَّهَ لَا يَغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ) (رعد ۱۱/۱۳)

«درحقیقت خداوند حال هیچ قومی را دگرگون نخواهد کرد تا زمانی که خود آن قوم حالشان را تغییر دهند.» شانس، طالع، اقبال، تصادف، تأثیر اوضاع فلکی و مانند این‌ها هیچ کدام

پایه و اساس ندارند؛ بلکه اساس و پایه این است که: سربلندی و سرافرازی هر ملّتی و یا به عکس ذلّت و زبونی او به دست خودش می‌باشد. حتی لطف خداوند یا مجازات او بی مقدمه دامان هیچ ملّتی را نخواهد گرفت؛ بلکه این اراده و خواست ملّت‌ها و تغییرات درونی آن‌ها است؛ که آن‌ها را مستحق لطف یا مستوجب عذاب خدا می‌سازد. به تعبیر دیگر، این اصل قرآنی که یکی از مهم‌ترین برنامه‌های اجتماعی اسلام بیان می‌کند به ما می‌گوید: هر گونه تغییرات برونی متّکی به تغییرات درونی ملّت‌ها و اقوام است و هر گونه پیروزی و شکستی که به قومی برسد از همین جا سرچشمه می‌گیرد. (مکارم شیرازی، ۱۳۸۶، ج ۱، ص ۱۷۳ و ۱۷۴).

۱.۲- برنامه تنظیم خانواده

دومین اقدام قانونی در تغییر سبک زندگی در ایران به برنامه تنظیم خانواده، می‌توان اشاره کرد. در سال ۱۳۳۷ اولین برنامه‌های تنظیم خانواده در ایران به اجرا گذاشته شد. این برنامه‌ها از سال ۱۳۴۸ به صورت متمرکز آغاز گشت. سیاست «فرزند کمتر، زندگی بهتر» (از سال ۱۳۴۵ تا ۱۳۵۵) و سیاست «تنظیم خانواده» از ۱۳۶۸ از جمله سیاستهای تنظیم خانواده در ایران هستند که از دست‌آوردهای این سیاست، رواج پیشگیری از بارداری از ۳۷ درصد در سال ۱۳۵۵ به ۷۵ درصد در سال ۱۳۷۹ می‌باشد. طی یک چرخش ۱۸۰ درجه‌ای سیاست تنظیم خانواده در اوایل دهه ۹۰ به دلیل نگرانی از سالخوردگی جمعیت کنار گذاشته شد و مقابله با آن از اولویت‌های نظام به شمار می‌رود. (صلاح، بی‌تا، ص ۷).

۲.۲ ترویج روابط نامشروع

خدا در قرآن می‌فرماید: (وَلَا تَقْرُبُوا الزَّوْجَاتِ اِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيْلًا) (اسراء ۱۷/۳۲) و به زنا نزدیک مشوید چرا که آن همواره زشت و بد راهی است. روابط نامشروع جنسی زیان‌های فردی، خانوادگی و اجتماعی فراوانی به دنبال دارد. در طول تاریخ بشری در جامعه و فرهنگ‌های مختلف، رابطه با جنس مخالف، اشکال و ابعاد متنوعی به خود گرفته است. یکی از انواع جدید و رو به گسترش آن که در سالهای اخیر در کشورمان بخصوص در کلان شهرها

شاهد آن هستیم، ازدواج سفید است. شروع زندگی مشترک زیر یک سقف، با توافق دو طرفه بین زن و مرد و بدون ثبت رسمی، قانونی و حقوقی ازدواج سفید گفته می‌شود. ازدواج سفید، پیوندی غیر قانونی و غیر رسمی است که در آن دو طرف هیچ تعهدی برای کنار هم ماندن ندارند. شروع زندگی مشترک بدون تبعیت از رسوم و قوانین قضایی و تنها با توافق طرفین، یکی از شیوه‌های مرسوم زندگی در غرب است. این پدیده نخستین بار در ایالات متحده آمریکا و در پی جنبشی پدیدار شد که «جنبش آزادی زن» نام داشت. این جنبش ظاهراً با هدف ایجاد تحول در نظام اجتماعی، اقتصادی، و سیاسی جامعه آمریکا انجام شد و هدف آن برقراری شرایط عادلانه و برابر برای زنان بود. اما آنچه واقعاً اتفاق افتاد پدیده‌ای بود که بعدها «انقلاب جنسی» نام گرفت و نتیجه آن رواج رفتارهای ناهنجار و نامتعارفی بود که به غلط آزادی زنان نام گرفت.

مقام معظم رهبری: «یکی از خصوصیات فرهنگ غربی، عادی سازی گناه است؛ گناه‌های جنسی را عادی می‌کند. امروز این وضعیت در خود غرب به فضاقت کشیده شده؛ اول در انگلیس، بعد هم در بعضی از کشورهای دیگر و آمریکا. این گناه بزرگ هم جنس بازی شده یک ارزش! به فلان سیاست‌مدار اعتراض می‌کنند که چرا او با هم جنس بازی مخالف است، یا با هم جنس بازها مخالف است! ببینید انحطاط اخلاقی به کجا می‌رسد. این، فرهنگ غربی است. هم‌چنین فروپاشی خانواده، گسترش مشروبات الکلی، گسترش مواد مخدر.» (امام خامنه‌ای، بیانات در جمع جوانان استان خراسان شمالی، ۱۳۹۱/۷/۲۳، <https://khl.ink/f/45639>). خدا در قرآن می‌فرماید: (أَتِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ وَتَأْتُونَ فِي نَادِيَكُمُ الْمُنْكَرَ) (عنکبوت ۲۹/۲۹). آیا شما با مردان آمیزش می‌کنید و راه [توالد و تناسل] را قطع می‌نمایید و در محفل عمومی خود [در انتظار یکدیگر] این کار بسیار زشت را مرتکب می‌شوید.

با توجه به ریشه‌های فرهنگی و مذهبی در ایران، ازدواج به شکل رسمی و سنتی با حضور پررنگ خانواده‌ها روال رایج و مطلوب رابطه بین زوج‌های جوان است که از آداب و رسوم

خاص فرهنگی هر منطقه تبعیت می‌کند به همین دلیل هرگونه عدم تجانس با این شیوه پذیرفته شده در جامعه ایرانی مذموم به شمار می‌آید. با این حال تغییرات اجتماعی و تبعیت از فرهنگ غرب راه را برای ورود شیوه‌های غیر سنتی به جامعه ما باز کرده است. از جمله عواملی که می‌تواند جوان‌ها را به این شکل از روابط بکشاند می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: مشکلات اقتصادی، بالا رفتن سن ازدواج، بالا رفتن آمار طلاق، نداشتن اعتقاد به ازدواج، عدم مسئولیت‌پذیری، حدود و قواعد ازدواج، آنچه که از نظر اکثر جوانانی که اقدام به ازدواج سفید می‌کنند دور می‌ماند، عدم آگاهی یا بی‌توجهی به مشکلاتی است که این سبک از زندگی در پی دارد. عدم تعهد و وفاداری، خیانت جنسی، وقت‌گذرانی و تفریحات مجردی، بروز مشکل در روابط خانوادگی، عدم پذیرش و حمایت عاطفی و مالی از طرف خانواده‌ها از جمله مواردی است که در ازدواج سفید بیشتر از ازدواج‌های رسمی گزارش می‌شود. بسیاری از روانشناسان معتقدند که عدم قطعیت در مورد ثبات و طول عمر این روابط سرمایه‌گذاری در آن را برای هر دو طرف پرخاطرتر می‌کند. (وَ الَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَ لَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَ لَا يَزْنُونَ وَ مَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا) (فرقان ۶۸/۲۵) و (بندگان خاص خدا) کسانی هستند که با خداوند، خدای دیگری را نمی‌خوانند و انسانی که خداوند (خونش را) حرام کرده است، جز به حق نمی‌کشند، و زنا نمی‌کنند، و هر کس چنین کند عقوبت گناهش را خواهد دید. از طرفی زندگی کردن با یک نفر به جای ازدواج کردن با او، جذابیت ازدواج را برای افراد کاهش می‌دهد. و حتی در صورت پذیرش ازدواج دائم با همان فرد یا فرد دیگر، احتمال موفق شدن این افراد کمتر است. در سبک زندگی ارتباط زن و مرد خارج از چارچوب شرع به هیچ وجه قابل قبول نیست. وظیفه زن و مرد بیگانه در قبال یکدیگر تقوا پیشه کردن است. یعنی مراقبت، نگه‌داری و مواظبت از خود! تقوا را که صیانت از خویش خوانده‌اند ریاضت نفس نیست، رضایت نفس است که به استغناء نفس و در نهایت به مرگ شهوت می‌انجامد. بنابراین در سبک حیات جنسی اسلامی عفاف، ضرورت زندگی است و بدون آن زندگی بشر به مخاطره می‌افتد.

۳.۲ تاثیر معماری بناهای غربی بر سبک زندگی

خدا در قرآن می‌فرماید: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهَا ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ) (نور ۲۴/۲۷) ای کسانی که ایمان آورده‌اید به خانه‌هایی که خانه‌های شما نیست داخل مشوید تا اجازه بگیرید و بر اهل آن سلام گوید این برای شما بهتر است باشد که پند بگیرید. حفظ حریم خصوصی تأثیر عمده‌ای روی معماری ایرانی به ویژه معماری سنتی داشته است. این حریم، محدوده ویژه‌ای از زمان و مکان است که شخص فارغ از قوانین و قالب‌های معین می‌تواند احساسات فردی و نیازهای روانی خویش را برآورده سازد. (معماریان و همکاران، ۱۳۸۹، ص ۷) این موضوع از آنجا نشأت می‌گیرد که اسلام به مسلمانان دستور داده تا زندگی خصوصی خود را از دخالت عمومی جدا کنند. زندگی اجتماعی و خصوصی در جوامع اسلامی جدا از یکدیگر است و حتی در درون خانه‌ها نیز میزان خلوت و آرامش را ساخت و ساز معماری تعیین می‌کند.

امادیدگاه غربی‌ها چون از بنیان با هستی‌شناسی و انسان‌شناسی جوامع اسلامی متفاوت بوده برای آن‌ها اختلاط زن و مرد چه در بیرون از خانواده و چه در داخل خانه مهم نیست؛ لذا نوع معماری غربی‌ها در بنای ساختمان‌های مسکونی به شکلی است که بین اندرونی ساختمان و بیرون تفاوت چندانی مشاهده نمی‌شود و زنان و مردان نامحرم به راحتی و بدون هیچ گونه شرم و حیای با همدیگر معاشرت دارند. نمونه بارزی از تأثیر معماری غربی بر سبک زندگی جوامع اسلامی ساخت پذیرایی‌ها و آشپزخانه‌های آپن می‌باشد.

۴. راه‌های مقابله با سبک زندگی غربی

۱۱.۴ اعتقاد به توحید

(وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعَلْمُ مَا تُؤْمِسُ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ) (ق ۵۰/۱۶) و ما انسان را آفریده‌ایم و می‌دانیم که نفس او چه وسوسه‌ای به او می‌کند و ما از شاه‌رگ [او] به او نزدیک‌تریم. اعتقاد به خدا، همه رفتارهای اجتماعی و زندگی خانوادگی را به سوی کسب رضایت خداوند سوق می‌دهد. از مهم‌ترین باورها و اعتقادات اسلامی که در همه ابعاد زندگی

یک فرد مسلمان باید خود را نشان دهد، باور و اعتقاد به توحید است. بر این اساس، نظام‌های اجتماعی، اعم از نظام‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، نظامی و به تبع آن‌ها سبک زندگی انسان موحد متفاوت با افراد و جوامع غیر موحد خواهد بود. اگر بر روابط افراد جامعه، ایمان به یگانگی خدا حاکم باشد، پیشرفت، سرافرازی و سربلندی جامعه را در برمی‌گیرد و آثار سازنده‌ای در زندگی فردی و اجتماعی آنها در پی خواهد داشت. از پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ روایت شده است که خداوند می‌فرماید: «هر گاه دل بنده‌ام را بنگرم و دریابم که از روی اخلاص و برای خشنودی من طاعتم را به جا می‌آورد، اصلاح و تربیت او را خود به عهده می‌گیرم» (مجلسی، ج ۸۲/۱۳۶). اعتقاد به خدا، همه رفتارهای اجتماعی و زندگی خانوادگی را به سوی کسب رضایت خداوند سوق می‌دهد. فردی که خدا را در همه جا ناظر و همراه خود و حتی از رگ گردن خود به خویش نزدیک‌تر می‌بیند تلاش می‌کند، روش زندگی خویش را طوری انتخاب کند که هم باعث کسب رضایت الهی شود و هم سعادت و خوشبختی در دنیا و آخرت را کسب نماید.

۲.۴ تمسک به قرآن

امروز در برابر راه توحید، دنیای کفر و دین‌ستیزی مدرن قرار دارد. انسان مسلمان اینک بیش از هر زمان دیگر نیازمند بازگشت به قرآن است. (كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ) (ابراهیم ۱/۱۴) ساین قرآن کتابی است که ما به تو فرود آوردیم تا مردم را به امر خدا از ظلمات بیرون آری و به عالم نور رسانی و به خدای مقتدر ستوده صفات رهسپار گردانی. ذات قرآن و معارف و آموزه‌های آن عاری از ابهام و تیرگی‌اند؛ از این رو می‌توانند انسان و جامعه انسانی را از تاریکی‌های فکری، اعتقادی، اخلاقی، بی‌هدفی و سرگردانی وارهانند. به زندگی انسان معنا بخشند و تلاش‌های وی را جهت دهند و به صراط مستقیم درآورند، و به سوی هدف مطلوب و سعادت سوق دهند. (وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا) (آل عمران ۳/۱۰۳) و همگی به ریسمان خدا [قرآن و اهل بیت عَلَيْهِمُ السَّلَام] چنگ زنید، و پراکنده و گروه‌گروه نشوید. در سبک زندگی، قرآن

کریم، مهم‌ترین منبع آموزه‌های اسلامی، سرشار از الگوهایی است که شیوه زیست مؤمنانه و مورد نظر اسلام را معرفی می‌کند. در پرتو آیات نورانی قرآن، شیوه زیستن پیامبر گرامی اسلام که در قالب رفتار آن حضرت در تاریخ ثبت شده، اسوه و نمونه عالی زندگی است که به تمام مسلمانان معرفی شده است. همچنین سخنان و حکایت‌های فراوانی از اهل بیت علیهم‌السلام در اختیار جامعه مسلمان قرار دارد که با الهام از آموزه‌های نورانی قرآن کریم، نمونه‌های عینی‌تر و ملموس‌تری از شیوه‌ها و الگوهای زندگی مبتنی بر آموزه‌های دینی را بیان می‌کند؛ از این رو، اندیشمندان مسلمان در طول سده‌های گذشته و با اثرپذیری ژرف از این گنجینه‌های ارزشمند، آثاری نگاشته‌اند و در آن، دیدگاه‌های استنباطی و اجتهادی خود را درباره الگوهای زندگی متناسب با آموزه‌های اسلامی بیان کرده‌اند.

بدون تردید باید قرآن و حدیث را دو منبع هدایتگر و سرشار از مضامین متعالی اخلاقی دانست که طی اعصار مختلف، بالاترین الگوهای والای تعلیمی و تربیتی را در اختیار بشر قرار داده‌اند. از منظر قرآن کریم و سنت پیشوایان معصوم علیهم‌السلام باورها و اعتقادات همانند توحید، نبوت و معاد نقش اساسی در تحکیم روابط اعضای خانواده دارند. بی بهره ماندن برخی از خانواده‌ها از این باورها، دره‌مه مراحل، مشکلات متعددی را در پی دارد و ترک باورهای دینی، آرامش و لذت را از زندگی سلب می‌کند. و این همان چیزی است که بنا به فرموده مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم انقلاب، باعث ترویج سبک زندگی غربی در کشورمان می‌شود. اعتقاد به خدا همه رفتارهای زندگی افراد را به سوی کسب رضایت خداوند سوق می‌دهد. تقوی که اولین و آخرین توصیه تمام انبیاء و ائمه و اولیاء الهی علیهم‌السلام بوده است، در مراتب عالی‌تر که سرشار از وجوه معنوی و باطنی است، باز هم با عمل و زندگی تنیده است و پر واضح است که حتی همان وجوه باطنی نیز، پایی در فکر ما و پایی در ذکر ما دارند. این جاست که یکی از کلیدی‌ترین درسهای سبک زندگی از نهج البلاغه امیرالمومنین استنباط می‌شود؛ توصیه همزمان و هم ردیف به تقوا و نظم، تجلی این معناست که نظم در زندگی و رعایت نظامات اسلامی از تقوا و پرهیزگاری منشأ می‌یابد.

۳.۴ اعتقاد به معاد و سرای پس از مرگ

(لَهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَ بَيْنَكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا) (نساء/۸۷) خدای یگانه، هیچ خدایی جز او نیست؛ محققاً همه شما را در روز قیامت که شک در آن نیست جمع آورد، و کیست که راست‌تر از خدا سخن گوید؟ اعتقاد به سرای پس از مرگ، خانواده را از بی‌معنایی و بی‌هدفی نجات می‌دهد و حلال مشکلات اقتصادی، اجتماعی و... است و از بد رفتاری و تعدی به حقوق یکدیگر باز می‌دارد. دنیا مزرعه آخرت و باشگاه تربیت انسان است. خدای متعال در این باشگاه به لطف و عنایت خود مصائب و دشواری‌هایی قرار داده تا جان ما را برای حضور در سرای دیگر ورزیده و نیرومند گرداند.

حضرت علی علیه السلام: «إِيهَا النَّاسُ إِنَّمَا الدُّنْيَا دَارُ مَجَازٍ وَ الْآخِرَةُ دَارُ قَرَارٍ، فَخُذُوا مِنْ مَمَرِكُمْ لِمَقَرِّكُمْ» (نهج البلاغه، خ ۲۰۳) «ای مردم! همانا دنیا سرای گذرا و آخرت خانه جاویدان است پس، از گذرگاه خویش برای سر منزل جاودانه توشه بگیرید». کسی که این دنیا را جای خوش‌گذرانی و لذت‌جویی می‌بیند به گونه‌ای زندگی می‌کند و کسی که این دنیا را مزرعه آخرت و محل آزمایش می‌داند زیست دیگری برای خود رقم می‌زند. انسان غیر دینی تلاش می‌کند هرآنچه در بیرون از زمین و پس از حیات دنیوی به دست می‌آید را در همین دنیا پدید آورد و در زمین، بهشت شداد بسازد، ولی آرمان انسان دینی زندگی در زمین را برای رسیدن به کمال در جای دیگر می‌داند. ایمان به معاد به زندگی انسان مفهوم می‌دهد و زندگی این جهان را از پوچی در می‌آورد. ایمان به معاد روح دنیا پرستی را که خمیرمایه تمام خطاها و جنایات است تضعیف می‌کند و دنیا را از صورت یک هدف نهایی بیرون آورده، مبدل به یک وسیله برای نیل به سعادت جاویدان می‌سازد، و چقدر میان این دو دیدگاه تفاوت است! ایمان به معاد به انسان در برابر شدائد نیرو می‌بخشد و چهره وحشت‌انگیز مرگ را که همیشه به صورت کابوسی بر افکار انسان‌ها سنگینی داشته و آرامش را از آنها سلب می‌کرده، دگرگون می‌سازد و آن را از مفهوم فنا و نیستی به دریچه‌ای به سوی جهان بقا

تغییر می دهد.

فرض کنید به مجلس جشنی دعوت شده‌اید. تلاش می‌کنید آمادگی لازم برای حضور در مجلس جشن و شادی را به دست آورید؛ لباس نو می‌پوشید، کفش خود را واکس می‌زنید، خود را معطر می‌کنید و... انتظار دارید که در آن محفل بهترین پذیرایی از شما صورت گیرد. اگر کمی در آن اخلال شود بر شما بسیار سخت می‌گذرد. دنیا مزرعة آخرت و باشگاه تربیت انسان است. خدای متعال در این باشگاه به لطف و عنایت خود مصائب و دشواریهایی قرار داده تا جان ما را برای حضور در سرای دیگر ورزیده و توانا گرداند. با این گونه نگاه به هستی، روش زندگی و آداب حضور ما در این جهان متفاوت خواهد شد. هرگز گلایه‌ای از دشواریهای زندگی نخواهیم داشت، وبال و مصیبت را به سادگی و شیرینی تحمّل خواهیم کرد. در حالیکه انسان غیر دینی تلاش می‌کند همه آنچه در بیرون زمین و پس از حیات دنیوی به دست می‌آید را در همین دنیا پدید آورد و در زمین بهشت شداد بسازد، آرمان انسان دینی زندگی کردن در زمین برای رسیدن به آسمان است. خلاصه کلام این که ایمان به معاد همراه با ایمان به مبدأ عالم هستی خط فاصل فرهنگ خداپرستان و بی‌دینان محسوب می‌شود.

۴.۴ زندگی معتدل و میانه

یکی از اصول مهم حاکم و تاثیر گذار در سبک زندگی مسئله میانه روی می باشد. قرآن کریم در دستوری کلی و اساسی، همگان را به مشی اعتدال در همه زمینه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی و... رهنمون می‌سازد: (وَأَقِمْ فِي مَشِيكَ وَأَعْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ) (لقمان ۱۹/۳۱) و در راه رفتن خود میانه رو باش و صدایت را آهسته ساز که بدترین آوازه بانگ خران است. قرآن مسیر اعتدال یا همان صراط مستقیم را در پیش روی ما گشوده است. قرآن کریم با نفی دنیا زدگی از يك طرف و دنیا گریزی از طرف دیگر، مسیر استفاده مطلوب از نعمات بی شمار الهی را به ما معرفی می‌کند که همان میانه روی و اعتدال در امور است. اسلام، مکتب اعتدال است و از هرگونه افراط و تفریط، حتی

در کارهای نیک، نهی می‌کند، زیرا نتیجه‌ای به جز حسرت و ملامت ندارد. در سیره پیشوایان معصوم علیهم‌السلام چنین چیزی وجود داشته است.

علی علیه‌السلام آب و هیزم خانه و جارو و نظافت آن را بر عهده می‌گرفت؛ و همسر ایشان (فاطمه علیها‌السلام) آرد کردن، خمیر و پخت نان را انجام می‌داد. (حرّ عاملی، ۱۴۰۹ق، ج ۱۴ / ۱۲۴). نیز در روایت آمده است که روزی پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم وارد خانه علی علیه‌السلام شد و دید حضرت علی علیه‌السلام در کنار زهرا علیها‌السلام نشسته، مشغول پاک کردن عدس است. حضرت رسول صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم ثواب عظیمی را برای مردی که به همسر خود در خانه کمک نماید بیان فرمود (مجلسی، ۱۴۰۳ق، ج ۱۳ / ۱۳۳). افزون بر همکاری، حضرت علی علیه‌السلام در امور خانواده و مسایل مهم با فاطمه علیها‌السلام مشورت می‌کرد و فاطمه علیها‌السلام در نهایت تواضع با ایشان همراهی می‌کرد؛ مثلاً در مسأله مهمی فاطمه علیها‌السلام به علی علیه‌السلام می‌فرماید: «خانه، خانه توست و من همسر تو هستم. هر آنچه می‌خواهی، انجام بده.» (همان، ج ۴۲ / ۱۸۹). از همین باب است حضور در خانه و همراهی با خانواده به‌ویژه در شب، رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم نشستن نزد خانواده را از اعتکاف و عبادت در مسجد مدینه، نزد خدا محبوب‌تر دانسته است. همچنین غذا خوردن به همراه خانواده مورد توجه قرار گرفته است.

رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم می‌فرماید: «هر مردی که سفره غذا را بگستراند و زن و فرزندش را بخواند و غذا را با نام خدا شروع کند و با شکر خدا به پایان برساند، هنگامی که هنوز سفره برداشته نشده، خدا رحمت و آمرزش را بر آنان نازل فرماید» (حرّ عاملی، ۱۴۰۹ق، ج ۱۶ / ۴۲۲). توجه به زندگی معصومان علیهم‌السلام ویژگیهایی را به دست می‌دهد که در پرتو چنین شاخصه‌ها و ویژگی‌هایی که عینی و سازگار با وضعیت خاص ارتباطی است، می‌تواند مصداق بارز مفهوم میانه‌روی باشد.

برای نمونه می‌توان به زندگی آسیه علیها‌السلام و همسر طغیانگرش فرعون اشاره کرد. آسیه علیها‌السلام اصطلاح قرآنی نام زنی است که همسر فرعون بوده ولی در قرآن به نام این بانوی بزرگوار تصریح نشده است. اخلاص و ایمان او به حدّی بوده که خدای تبارک و تعالی در قرآن کریم

ایشان را به عنوان الگو واسوه‌ای برای همه مؤمنان از زن و مرد معرفی نموده است. (وَصَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ) (تحریم ۱۱/۶۶) و برای کسانی که ایمان آورده اند خدا همسر فرعون را مثل آورده. آسیه علیها السلام زن شخصی بود که ادعای خدایی داشت؛ و تمام زرق و برق های مصر پهناور و مردم آن دیار در اختیار او بود؛ ولی آسیه علیها السلام خود را در برابر آن همه عوامل مادی نباخت؛ و به خدای موسی علیه السلام ایمان آورد و شیوه و سبک زندگی خود را تغییر داد، بنابراین برخی از این آموزه‌ها دستورات کلی است که برای تعیین مسیر صحیح زندگی داده شده است.

مسلم‌ها بهترین حالت ممکن، این است که فرد در حد میانه بوده و با توجه به شرایط مختلف در هر موقعیتی یکی از ویژگی‌ها را بیشتر دوست داشته باشد. اگر بتوانید در شرایط مختلف بهترین تصمیم را بگیرید و در مواقع لازم سخت گیر یا سهل گیر باشید. می‌توانید از مزایای هر کدام از این دو گروه نیز بهره مند شوید و زندگی سعادتمند و موفقی داشته باشید.

۵.۴ فراگیری فرهنگ و سواد رسانه‌ای

یکی دیگر از راه‌هایی که مانع ترویج سبک زندگی غربی در کشورمان می‌باشد، فراگیری فرهنگ و استفاده درست از فضای مجازی و سواد رسانه‌ای توسط خود مردم و خانواده است. والدین باید مواظبت و کنترل داشته باشند، کودکان خود را به فرایض و انجام دادن اعمال دینی تشویق کنند تا دچار مشکل نشوند. یکی از عاداتی که مکاتب بشری در قرون اخیر تجویز کرده‌اند، پرهیز از پایبندی به خانواده و حتی تشکیل دادن آن و ترویج تنها زندگی کردن است. با توجه به حس مسئولیت‌گریزی و راحت‌طلبی انسان‌ها، این توصیه مورد استقبال برخی جوامع واقع شد و عده زیادی از مردم رو به زندگی فردی آوردند. تفاوت سبک زندگی صحیح با دیگر سبک‌های زندگی در نوع هدف آن‌ها است؛ چراکه یک فرد فاسد نیز در زندگی خود دارای هدف است و آن رسیدن به دنیا است. (فَأَعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلَّىٰ عَنْ ذِكْرِنَا وَ لَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا) (نجم ۲۹/۵۳) تو هم ای رسول از هر کس که از یاد ما روی گردانید و جز زندگانی دنیا را نخواست، به کلی اعراض کن. اما همین نسخه نامبارک پس از چندین

دهه آثار شوم خود را نمایان کرد و ضربات جبران‌ناپذیری بر پیکره این جوامع وارد کرد که افسردگی و اضطراب و افزایش قتل و جنایات جنسی از جمله آنها است. اکنون همان مکاتب جهت جبران این ضایعه، به فکر ترویج زندگی دیجیتال و پر کردن این خلأ توسط ماشین و عروسک و ربات خدمتکار افتاده‌اند. برخی دیگر نیز «حیوانات» را برای پر کردن جای خالی اعضای خانواده پیشنهاد می‌کنند. «اگر رسانه‌های عمومی جامعه اسلامی به عنوان یکی از گذرگاه‌های مهم تبلیغ و ترویج الگوهای رفتاری، قصد داشته باشند برای انسان امروز، الگویی از سبک زندگی دینی ترسیم کنند و آن را در سطحی فراگیر نهادینه سازند، باید بکوشند با تصرف حس زیبایی‌شناسی مخاطب، سازگاری آموزه‌های اصیل دینی و الگوهای رفتاری برآمده از این آموزه‌ها را با فطرت انسانی تبیین و آشکار کنند».

نتیجه‌گیری

بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی سرشار از نکات اعتقادی، سیاسی، اجتماعی، حکومتی، فرهنگی و اقتصادی است و تجدید مطالعی است خطاب به ملت ایران و به ویژه جوانان که به مثابه منشوری برای «دومین مرحله خودسازی، جامعه‌پذیری و تمدن‌سازی» خواهد بود و «فصل جدید زندگی جمهوری اسلامی» را رقم خواهد زد. در بیانیه گام دوم انقلاب، مقام معظم رهبری با اشاره به الطاف الهی در چهل سال گذشته و عبور نظام اسلامی از گردنه‌های سخت خاطر نشان کردند: «تلاش غرب در ترویج سبک زندگی غربی در ایران زیانهای بی‌جبران اخلاقی، اقتصادی، دینی و سیاسی به کشور و ملت ما زده است؛ مقابله با آن جهادی همه‌جانبه و هوشمندانه می‌طلبد که باز چشم امید در آن به شما جوانها است.»

از دیدگاه رهبری مسأله سبک زندگی خیلی مهم و حیاتی می‌باشد و با توجه به نفوذ غربی‌ها، راه مقابله با آن باید به صورت همگانی مخصوصاً استفاده از پتانسیل نیروی جوان در جامعه صورت گیرد. در این پژوهش ضمن بیان عوامل بیرونی و درونی که در گسترش سبک زندگی غربی نقش داشتند، راه‌کارهای مقابله با ترویج سبک زندگی از قبیل تمسک به قرآن، اعتقاد به مبدأ و معاد و فراگیری فرهنگ و سواد رسانه‌ای ارائه نمودیم. نتیجه و راه‌کار اصلی این

پژوهش بازگشت خانواده‌ها وکل جامعه به سبک زندگی دینی می‌باشد.

منابع

۱. قرآن کریم
۲. نهج البلاغه، شریف الرضی، محمد بن حسین، مترجم: دشتی، محمد، نشر جمال، چاپ سوم، ۱۳۸۵.
۳. جعفرزاده، محمدحسن، منشور فرهنگ از دیدگاه مقام معظم رهبری، تهران، مؤسسه فرهنگی ولاء منتظر، چاپ دهم، ۱۳۹۳.
۴. حرّ عاملی، محمدبن حسن بن علی بن محمد بن حسین، وسائل الشیعه، ج ۱۴، باب ۱۲۴، قم، مؤسسه آل البیت، ۱۴۰۹ق.
۵. - وسائل الشیعه، ج ۱۶، باب ۴۲۲، قم، مؤسسه آل البیت، ۱۴۰۹ق.
۶. حسینی خامنه‌ای، سیدعلی، سخنرانی «بیانیه گام دوم انقلاب» خطاب به ملت ایران، ۱۳۹۷/۱۲/۲۲
۷. - سخنرانی درمورد سبک زندگی، بجنورد، ۱۳۹۱/۷/۲۳.
۸. شریفی، عنایت الله و مهرعلی لطفی، سبک زندگی خانوادگی درقرآن و سنت پیشوایان معصوم علیهم‌السلام، پژوهش‌نامه معارف قرآنی (آفاق دین)، سال چهارم، شماره ۱۴، ۱۳۹۲.
۹. صلاح، مهدی، تغییر لباس و کشف حجاب به روایت اسناد، مرکز بررسی اسناد تاریخی، ص ۷۳.
۱۰. - کشف حجاب، زمینه‌ها، پیامدها و واکنش‌ها، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی، ص ۱۱۷.
۱۱. فاضل قانع، حمید، سبک زندگی براساس آموزه‌های اسلامی (با رویکرد رسانه‌ای)، تهران، مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما، چاپ اول، ۱۳۹۲.
۱۲. فصلنامه تخصصی تاریخ معاصر ایران، سال اول، شماره دوم، تابستان ۱۳۷۶، ص ۷۴ و ۷۸.

۱۳. فصلنامه مطالعات تاریخی، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی، ج ۳، ص ۲۲۰.
۱۴. کاویانی، محمد، سبک زندگی اسلامی و ابزار سنجش آن، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، چاپ چهارم، ۱۳۹۲.
۱۵. کوشکی، محمد صادق، سبک زندگی به روایت انقلاب اسلامی، نشر معارف، چاپ چهارم، ۱۳۹۵.
۱۶. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی، بحارالانوار، ج ۱۳، باب ۱۲۴، بیروت، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۳ ق.
۱۷. بحارالانوار، ج ۸۲، باب ۱۳۶، بیروت، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۳ ق.
۱۸. بحارالانوار، ج ۴۲، باب ۱۸۹، بیروت، مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۳ ق.
۱۹. معماریان، غلامحسین و همکاران، تأثیر فرهنگ دینی بر شکل‌گیری خانه، تهران، سروش دانش، چاکاران، ۱۳۸۹.
۲۰. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۱۰، تهران، دارالکتب الاسلامیه، چاپ ۲۹، ۱۳۸۶ ش.
۲۱. مهدوی کنی، محمد سعید، دین و سبک زندگی، تهران، دانشگاه امام صادق علیه السلام، ۱۳۸۷.